

Svenska 1 Skrivande

Centralt innehåll och kunskapskrav

I det centrala innehållet gällande skrivande anges för kursen svenska 1 "Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang.

Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text. Bearbetning, sammanfattning och kritisk granskning av text. Citat- och referatteknik."

I kunskapskraven beskrivs olika kvaliteter när det gäller att skriva sammanhängande, begripliga och språkligt säkra texter som är anpassade till syfte, mottagare och kommunikationssituationen. Eleven ska också kunna göra enkla sammanfattningar av texter och skriva egna texter som anknyter till det lästa.

I Skolverkets kommentarmaterial konstateras att tyngdpunkten i kursen svenska 1 ligger på muntlig och skriftlig kommunikation, där anpassning till syfte, mottagare och kommunikationssituation är viktig.

Idéer och lektionsupplägg.

I materialet finns fyra förslag på sätt att arbeta med material från www.etthalvtarkpapper.se : **Skriva novellanalys, Författarporträtt, Skriva för reflektion i bloggform, och Kreativt skrivande.** Många av de förslag som finns i idéer och lektionsupplägg med fokus på andra mål går förstås också att redovisa muntligt!

Skriva novellanalys

Oavsett om man arbetar med själva analysmomentet i helklass eller som enskild elevuppgift kan det material man får fram i analysen på ett utmärkt sätt användas som utgångspunkt för skrivande. I det centrala innehållet i Svenska 1 lyfts såväl argumenterande som utredande text fram. En novellanalys kan vara såväl det ena som det andra – och en kombination.

Material

Till hjälp för eleven finns kopieringsunderlag (sist i filen) med ett antal stödfrågor och uppmaningar.

För den som har tillgång till datorer för eleverna finns möjligheterna att låta elever samarbeta inte bara kring innehåll utan också i själva skrivarbetet. Det gemensamma ansvarstagandet för textens struktur och formuleringar kan leda till goda diskussioner om val och alternativa möjligheter, och hjälpa eleverna att se både förtjänster och brister i egna läsningar. Ett verktyg som fungerar väl i det sammanhanget är [TitanPad](#) .

Att göra:

Skriva en novellanalys enskilt eller som samarbetsprojekt utifrån antingen egna iakttagelser och reflektioner eller det som diskuterats i klassen.

Författarporträtt

Det rika text- och bildmaterialet på webbplatsen inbjuder också till att skriva författarporträtt. Artikeln ur Populär historia [Strindberg hyllad och hatad](#) (Torbjörn Forslid i Populär Historia 2012:3) ger en god och ganska lättillgänglig biografisk grund.

Men hur gör man för att skapa både ett intresse för arbetet och ett intressant resultat? Ett sätt kan vara att börja med att titta på respektive lyssna till två korta och sinsemellan ganska olika presentationer av August Strindberg:

- Först den korta animerade **film** gjorts särskilt för denna webbplats. Se på filmen och diskutera med eleverna: vilka vänder sig den till? Vad lyfter den fram ur Strindbergs liv och gärning? Vad finns inte med? Hur kan upphovsmännen ha resonerat? Vad är vinsten med att göra på detta sätt? Vad förlorar man?
- Sedan **Hugo Hanséns tal** vid invigningen av Strindbergsåret i Stockholm den 22 januari 2012. Talet finns också som **textfil**. Vad lyfter han fram i sitt tal? Vad finns inte med? Hur kan han ha resonerat? Fördelar med det? Nackdelar?

Efter denna inledning kan eleverna få i uppgift att skapa en egen författarpresentation (i text, text och bild eller text, ljud och bild). Alla möjligheter finns, och skrivandet är en grundbult hur man väljer) som gör just det de genomgångna presentationerna gjort: VÄLJER UT någon/några aspekter av Strindbergs person och författarskap. Genom att välja fokus tvingas eleverna att tydligare sovra och sortera, och får hjälp att både upptäcka intressanta detaljer och att skriva något som inte nödvändigtvis känns som en upprepning av litteraturhistoriebokens goda biografiska genomgång. Kanske vill man lägga fokus på skärgårdsskarlen? brevskrivaren? de vetenskapliga försöken? revoltören? livet som exilförfattare? och koppla till både liv och dikt.

Skrivande för reflektion i bloggans form

Ämnesplanen i svenska talar om att utveckla skrivandet för reflektion och inläring. Många har funnit bloggen som ett bra verktyg för detta, där det rimliga omfånget på ett blogginlägg tillsammans med möjligheten att dela erfarenheter och synpunkter skapar goda grundförutsättningar.

För de elever som har blogg som ett stående uppdrag under kursen finns möjlighet att skriva inlägg efter läsning och bearbetning av novellen, reflektioner kring hur lätt/svårt det var att förstå språk och innehåll, erfarenheter av att skriva om eller utifrån den och vad som är lätt och svårt med det etc.

En annan möjlighet är att starta en klassblogg utifrån ett aktuellt och begränsat arbetsområde, till exempel studiet av Ett halvt ark papper. Läraren kan starta och administrera bloggen, och ge inloggningsuppgifterna till eleverna så att de kan skriva sin inlägg. Här kan man låta elever skriva enskilt eller i grupp, i ganska fria former eller utifrån bestämda frågor som läraren ställer.

För den som vill bli inspirerad och utveckla sitt bloggande med elever – eller som aldrig har provat och vill komma igång, så sakteliga eller med kickstart, finns Kristina Alexanderssons utmärkta [föreläsning](#) till hjälp och inspiration.

Kreativt skrivande

Det finns inget i målen eller det centrala innehållet som talar om kreativt skrivande som ett egenvärde i Svenska 1. Däremot talas om stilistisk säkerhet och språklig variation – något som tränas och utvecklas på ett särskilt sätt i det kreativa skrivandet. Utifrån "Ett halvt ark papper" finns rika möjligheter till både kortare och lite längre skrivuppgifter:

Att minnas via föremålen:

Strindberg experimenterade med berättartekniken han använder i "Ett halvt ark papper" också i i andra texter. Barbro Ståhle Sjönell skriver i *Världens bästa novell: August Strindbergs "Ett halvt ark papper"* (Strindbergiana 23, Atlantis 2008) om ett avsnitt i "En blå bok" där en man går upp på vinden och möts av en rad föremål som minner honom om händelser och personer, och om ett annat avsnitt där en person på en promenad passerar olika hus i staden som han på olika sätt haft att göra med: hemmet, skolan, egna bostäder etc. Andra hälften av Kulturradios program [Bokcirkeln, med tema Ett halvt ark papper](#), ägnas också åt sådana varianter på temat.

För elever finns förstås rika möjligheter att gestalta liknande fiktiva eller självbiografiska "resor i minnet" – utifrån fem föremål i sitt rum, kanske i samband med flytt eller uppbrott, utifrån fem böcker i bokhyllan, vandring förbi fem klassrumsdörrar, fem punkter på ett kassakvitto (Tänk Konsumkvittot med innehållet Mitt livs novell, fyra hekto lösgodis och en packe Kleenex? Eller kanske för att göra det mer intressant, också en skurtrasa?).

Kortkortnoveller:

"Ett halvt ark papper" är en fantastiskt ordknapp berättelse – och så innehållsrik. Detta ideal kan förstås drivas nästan hur långt som helst. Det sägs att Ernest Hemingway klassade sin berömda sexordsnovell (For sale: baby shoes, never worn.) som en av sina bästa texter. Tävlingar i nyskrivna kortnoveller pågår årligen, både 6-ordsnoveller, och de något mer omfattande 50-ords. Inspiration kan hämtas på [Six word stories](#), och [50-word stories](#).

Moderniseringar

Att skapa moderna variationer på en äldre förlaga har ofta poänger – det svåra är inte att hitta handling och innehåll vilket gör att mödan verkligen kan läggas på att hitta rika och varierade språkliga uttryck. Ett halvt ark papper kan varieras på väldigt många olika slag. Några exempel:

- Kanske är telefonlistan istället kvardröjande meddelanden på telefonsvararen? I så fall tränas också den svåra konsten i direkt och indirekt anföring... (just denna omskrivning lämpar sig också som ljudspel, kanske som en kortkort radioteaterföreställning?).
- Det tidiga 1900-talets stora folksjukdom och dödliga hot, var tuberkulosen. Förflytta historien till 1980-talet och AIDS/HIV-utbrottet? Vad händer med huvudpersonen, hans relationer och sammanhang? Kanske finns kopplingar till Jonas Gardells nya romansvit?

Text och bild

Det rika bildmaterialet på webbplatsen skapar många möjligheter. Några exempel:

- Fria fantasier utifrån Strindbergs många självporträtt: vad tänker författaren? De olika porträtten är tagna i olika tider och sammanhang – låt eleverna välja en bild, undersöka sammanhanget och skriva en inre monolog till sin utvalda bild.
- Möten med Strindberg – samma tanke som ovan, men en inre monolog sprungen ur någon persons möte med Strindberg. Vem, var, när? Vilka tankar har "jaget" om författaren? Kanske starka antipatier på grund av...? Kanske stor sympati? Kanske rädsla, kanske beundran? Med utgångspunkt från Torbjörn Forslids författarporträtt i Populär Historia [Strindberg hyllad och hatad](#) kan eleverna välja bild, sammanhang och kanske också en verklig person att utgå ifrån. Uppgiften blir att skapa ett fiktivt möte med autentiska detaljer.

Novellanalys: Frågor att arbeta med (skapa pusselbitarna)

Miljö och tid

- Var utspelas novellen? Hänger händelserna intimt samman med miljön eller kunde de ha utspelats någon annanstans? Vilken funktion har miljön för händelseförloppet? Hur beskrivs miljön (detaljerat, skissartat...)?
- När utspelas novellen? Är den tidsbunden eller kunde detta ha utspelats under vilken tidsperiod som helst? Vilken tidsrymd spänner händelserna över? Förekommer återblickar, och vilken funktion fyller i så fall dessa?

Personer

- Hur ser de olika personerna ut? Hurdana är de som människor? Vilka medel använder författaren för att ge oss en bild av sina personer?
- Är det en allvetande författare som talar om för dig hurdana personerna är, vad de tänker och vad de känner eller får du själv bilda dig en uppfattning genom vad de säger och gör?
- Skulle de här personerna kunna finnas i verkligheten? Är de trovärdiga?
- Händer det något med personerna, förändras de under berättelsens gång och i så fall hur?

Handling

- Vad handlar novellen om ytligt sett? Handlar den också om något annat, som inte är klart utsagt men ändå tydligt?
- Vill författaren berätta om ett inre skeende hos personerna i berättelsen? Utselas en del av handlingen inom personerna – i så fall på vilket sätt?

Titel

Novellens titel har något att säga om innehållet. Ge en förklaring till novellens titel.

Språk och stil

Språket är inte valt på måfå, författaren har valt sina ord noga. Det kan vara svårt att karaktärisera stilen i en text, men några stildrag burkar vara lätta att urskilja. Finns det speciella ord, särskilda uttryck? Är språket enkelt och avskalat eller livfullt och målande?

Egna reflektioner

Vilka känslor väcker novellen hos dig? Har du upplevt något liknande själv? Känner du någon människa som påminner om någon av personerna? Har du läst något som liknar novellen tidigare? Vad tycker du att du fått ut av novellen?

OCH SEN... ska du lägga ditt pussel: analystexten!

Novellanalys: Använd dina pusselbitar – lägg bilden!

Du argumenterar för din tolkning

Man kan säga att en novellanalys är en slags argumenterande text.

Du har läst noga och tänkt igenom novellens olika delar och hur de hänger samman – och du har en tolkning. Du kan beskriva vad den handlar om, både på ytan och mellan raderna, och du har bestämt dig för hur man kan formulera textens budskap eller mening. Du kan också visa hur författaren arbetat med språk och struktur för skapa vissa effekter, för att få läsaren att tänka och känna på vissa sätt. Du kanske också har synpunkter på när du tycker att författaren inte lyckas med något, och varför det inte lyckas. Kort sagt: du har genom att arbeta med novellen bildat dig en uppfattning om den.

Nu ska du presentera denna uppfattning för andra, och få dem att förstå varför du anser det du anser. Du ska argumentera för din tolkning.

Disponera ditt material – skapa sammanhang

Hur tänker du lägga upp din text? Ska du jobba dig igenom texten bit för bit, språkligt och innehållsligt, för att som slutkläm komma fram till budskapet/helhetstolkningen? Eller ska du börja med att presentera budskapet/helhetstolkningen och sedan berätta hur du kommit fram till det/den? Oavsett hur du väljer måste du tänka igenom **när i texten du berättar om vad**, och **vilka saker som hör ihop med varandra**. Du måste också tänka igenom hur du **skapar sammanhang** mellan olika delar i texten.

Inledning och **avslutning** är särskilt viktiga. Inledningen ska ta tag i läsaren och få honom eller henne att läsa vidare. Avslutningen ska helst knyta ihop hela texten, och göra att man minns det viktigaste.

Arbeta med ditt språk – väck läsglädjen

Du måste förstås skriva på ett sätt som blir **begripligt** och helst **intressant** att läsa. En novellanalys är ofta en ganska formell text, så du bör tänka på att ditt språkbruk ska följa **skriftspråkets normer** – men förstås **varierat** och med så många **goda formuleringar** som du bara kan. Läs gärna det du skriver högt för dig själv för att höra hur det låter, om det är för mångordigt eller för kortfattat, om meningarna hakar ihop på ett bra sätt eller om det blir hackigt och svårt att hänga med.

Källhänvisning, referat och citat

Du måste förstås ALLTID ange novellens titel och författarens namn (stava rätt!). Referat och citat måste vara korrekta – och de är alltid viktiga. Du måste kunna visa att dina argument för din tolkning håller, genom exempel i texten.

Den viktiga responsen

Låt andra läsa det du skriver – läs det andra skriver! Be om respons på vad som fungerar bra och vad som kan bli bättre.

Skriv, skriv om och skriv igen!

Det är först när du börjar arbeta med dina texter som du på allvar växer som skribent. Men då gör du det!